

Nr 214.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1920 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dyrtidstillägg för år 1920 åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter jämte i ämnet väckta motioner. (2:a avd.)

I den till riksdagen den 7 januari 1920 avlåtna propositionen angående tilläggsstat till riksstaten för år 1920 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkt 78, föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter, för ändamålet beräkna på tilläggsstat för nämnda år ett förslagsanslag av 37,900,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 5 mars 1920 dagtecknad, till statsutskottet hänvisad proposition, nr 392, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels godkänna av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt vissa grupper av lärare;

dels medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa allmänna grunder må finnas erforderliga;

dels bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt berörda allmänna grunder anvisa på tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag av 37,850,000 kronor;

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 6 saml. 90 häft. (Nr 214.)

dels ock medgiva, att i de fall, då landsting, kommun eller annan myndighet för år 1920 anvisat medel för beredande av dyrtidstillägg åt lärare, till vilken sådant tillägg enligt sålunda föreslagna allmänna grunder skulle utgå av statsmedel, det må ankomma på landstinget, kommunen eller myndigheten att av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget tillgodoföra sig den del, varmed i de särskilda fallen summan av statsbidraget och ortsbidraget överstiger det belopp, vilket skulle utgå såsom dyrtidstillägg till vederböraade lärare, därest sådant tillägg, med tillämpning i övrigt av berörda allmänna grunder, finge utgå å *antingen* hela minimiavlöningen *eller*, för lärare vid privatläroverk, summan av hela minimiavlöningen och stadgad tillfällig löneförbättring, *eller*, där för lärare vid privatläroverk föreskrift om minimiavlöning saknas, å den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915, ökad med stadgad tillfällig löneförbättring, *eller* slutligen, där för lärare vid folkhögskola Kungl. Maj:t funnit skäl göra undantag från eljest i fråga om avlöningarna gällande föreskrifter, å hela de av Kungl. Maj:t för sådana fall stadgade beloppen.

Ovan angivna kungörelseförslag äro av följande lydelse:

Förslag

till

KUNGÖRELSE

med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier.

§ 1.

Lärare vid nedan angivna kommunala läroanstalter äga med de begränsningar och undantag, varom i denna kungörelse förmäles, för år 1920 uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å följande del av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen:

a) vid *folk- och småskolor*:

ordinarie lärare vid egentlig folkskola, extra ordinarie folkskol-lärare och biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid småskola och lärare vid mindre folkskola ävensom vikarie för sådan lärare, som nu är nämnd: å den del av berörda avlöning, som motsvarar statsbidraget; dock att dyrtidstillägg till extra ordinarie och vikarierande lärare alltid utgår å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen;

b) vid *statsunderstödda högre folkskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare, som har en tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt av minst 15 undervisningstimmar i veckan: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

c) vid *kommunala mellanskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare, som har en tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt av minst 15 undervisningstimmar i veckan: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen;

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet; samt

biträdande föreståndarinna och vikarie för biträdande föreståndarinna: å ett belopp, motsvarande det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

d) vid *de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna småskoleseminarierna*:

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de från och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande

nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de år 1919 gällande bestämmelserna: å den del av berörda avlöning, som motsvarar statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare, som har en tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt av minst 15 undervisningstimmar i veckan: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor, som åtnjuter särskilt arvode enligt de från och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av berörda arvode.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Mom. 1. Dyrtidstillägget utgår, på sätt nedan sägs, med högre belopp till familjeförsörjare än till icke-familjeförsörjare.

Mom. 2. Såsom familjeförsörjare anses

a) manlig befattningshavare, som vid början av det kalenderkvartal, vilket omfattar den månad dyrtidstillägget avser, underhåller antingen barn, som icke uppnått 18 års ålder eller som på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte är varaktigt oförmöget till arbete, eller fader eller moder; dock ej i sådana fall, då barnet eller fadern eller modern är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

b) manlig befattningshavare, vars hustru vid kalenderkvartalets början är på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varaktigt oförmögen till arbete; dock ej i sådana fall, då hustrun är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

c) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är ogift, änka eller frånskild och underhåller barn eller fader eller moder, på sätt under a) sägs; samt

d) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är gift och vars man är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll; dock ej i sådana fall, då mannen är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel.

Mom. 3. Andra befattningshavare än under mom. 2 sägs anses såsom icke-familjeförsörjare.

Mom. 4. Till familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget, därest den del av avlöningen, varå enligt § 1 dyrtidstillägg må beräknas, icke överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger nämnda del av avlöningen 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för det belopp, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för det belopp, som överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet.

Mom. 5. Till icke-familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget i varje fall med två tredjedelar av det belopp, som enligt mom. 4 skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare.

§ 4.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, äger icke uppbära dyrtidstillägg, för den händelse statsbidrag prövats icke böra utgå till hans avlöning; i övriga fall skall till honom utgå dyrtidstillägg minskat i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 5.

Mom. 1. Där någon innehar två eller flera befattningar, som i § 1 avses, eller eljest äger såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, skall dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad; och skall dyrtidstillägget utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken vederbörande lärare först blivit befordrad.

Mom. 2. Åtnjuter lärare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst, skall beträffande hans rätt till dyrtidstillägg å befattning, som i § 1 avses, gälla,

att lärare, som är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg allenast efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet; därest emellertid hans avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst understiger 100 kronor för månad, må han åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, dock högst å det belopp, varmed avlöningen understiger 100 kronor för månad; samt

att lärare, som icke är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg med två tredjedelar av det belopp, som enligt vad nyss är sagt skulle tillkomma honom, därest han vore familjeförsörjare.

Dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst och dyrtidstillägg å avlöning vid befattning, som i § 1 avses, må dock icke beräknas å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den årliga lärotid, som i gällande allmän författning kan vara stadgad för olika slag av läroanstalter, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid privatläroverk.

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt lärarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk, äger, med nedan angivna begränsningar och undantag, för år 1920 uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å två tredjedelar av det belopp, som motsvarar summan av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen och den tillfälliga löneförbättring, som utgår av statsmedel; där föreskrift om minimiavlöning saknas, skall dyrtidstillägget utgå å två tredjedelar av det belopp, vilket motsvarar summan av den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915, och berörda tillfälliga löneförbättring.

Mom. 2. Dyrtidstillägg enligt nu angivna regler tillkommer jämväl timlärare och övningslärare vid läroanstalt, som i mom. 1 sägs, dock under förutsättning att lärarens tjänstgöring vid anstalten omfattar minst 15 undervisningstimmar i veckan.

Mom. 3. Dyrtidstillägg beräknas allenast för tjänstgöring, fullgjord i klasserna över de förberedande, dock att kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring må kunna fullgöra intill en tredjedel därav i de förberedande klasserna eller i övningsämnen.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare

i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Mom. 1. Dyrtidstillägget utgår, på sätt nedan sägs, med högre belopp till familjeförsörjare än till icke-familjeförsörjare.

Mom. 2. Såsom familjeförsörjare anses

a) manlig befattningshavare, som vid början av det kalenderkvartal, vilket omfattar den månad dyrtidstillägget avser, underhåller antingen barn, som icke uppnått 18 års ålder eller som på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte är varaktigt oförmöget till arbete, eller fader eller moder; dock ej i sådana fall, då barnet eller fadern eller modern är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

b) manlig befattningshavare, vars hustru vid kalenderkvartalets början är på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varaktigt oförmögen till arbete; dock ej i sådana fall, då hustrun är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

c) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är ogift, änka eller fränskild och underhåller barn eller fader eller moder, på sätt under a) sägs; samt

d) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är gift och vars man är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll; dock ej i sådana fall, då mannen är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel.

Mom. 3. Andra befattningshavare än under mom. 2 sägs anses såsom icke-familjeförsörjare.

Mom. 4. Till familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget, därest den del av avlöningen, varå enligt § 1 dyrtidstillägg må beräknas, icke överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger nämnda del av avlöningen 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för det belopp, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för det belopp, som över-

stiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet.

Mom. 5. Till icke-familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget i varje fall med två tredjedelar av det belopp, som enligt mom. 4 skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare.

§ 4.

Lärare, som på grund av sjukdom åtnjutit tjänstledighet eller som varit hindrad att tjänstgöra på den grund, att tjänstgöringen vid skolan i anledning av rådande smittsam sjukdom måst för någon tid inställas, skall icke för denna tid vidkännas avdrag å beloppet av honom eljest tillkommande dyrtidstillägg. Annan tillfällig av vederbörligen styrkt förfall förorsakad frånvaro från undervisningen, icke överstigande sammanlagt åtta dagar av den tid, utbetalningen avser, må icke heller föranleda avdrag å det vederbörande eljest tillkommande beloppet. I andra fall av ledighet än nu nämnts skall dyrtidstillägget minskas i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest läraren icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 5.

Mom. 1. Där någon innehar två eller flera befattningar, som i § 1 avses, eller eljest äger såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, skall dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad; och skall dyrtidstillägget utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken vederbörande lärare först blivit befordrad.

Mom. 2. Åtnjuter lärare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst, skall beträffande hans rätt till dyrtidstillägg å befattning, som i § 1 avses, gälla,

att lärare, som är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg allenast efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920

en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet; därest emellertid hans avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst understiger 100 kronor för månad, må han åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, dock högst å det belopp, varmed avlöningen understiger 100 kronor för månad; samt

att lärare, som icke är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg med två tredjedelar av det belopp, som enligt vad nyss är sagt skulle tillkomma honom, därest han vore familjeförsörjare.

Dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst och dyrtidstillägg å avlöning vid befattning, som i § 1 avses, må dock icke beräknas å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den årliga lärotid, som i gällande allmän författning kan vara stadgad för olika slag av läroanstalter, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

**med allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare
vid folkhögskolor.**

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och vikarierande föreståndare vid statsunderstödd folkhögskola samt ämneslärare med fast anställning vid dylik läroanstalt äga, med nedan angivna begränsningar och undantag, för år 1920 uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å ett belopp, motsvarande hälften av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen; dock att, där Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden funnit skäl göra undantag från eljest i fråga om avlöningarna gällande föreskrifter, dyrtidstillägget skall utgå å hälften av de utav Kungl. Maj:t för sådana fall stadgade beloppen.

Mom. 2. Dyrtidstillägg enligt nu angivna regler tillkommer jämväl extra ordinarie och vikarierande ämneslärare samt lärare i slöjd, hushållsgöromål, gymnastik och sång vid läroanstalt, som i mom. 1 sägs, dock under förutsättning att lärarens tjänstgöring vid anstalten omfattar minst 15 undervisningstimmar i veckan.

Är lärare, som i detta moment avses, anställd även vid statsunderstödd lantmannaskola eller lanthushållsskola eller bådadera, må dyrtidstillägg tillkomma honom, därest hans sammanlagda tjänstgöring vid skolorna uppgår till minst 15 undervisningstimmar i veckan.

Har vid huvudkurs eller fristående kvinnlig kurs tjänstgöringen för sådan lärare, varom nu är fråga, under någon del av tjänstgöringstiden icke omfattat 15 undervisningstimmar i veckan, må dock dyrtidstillägg till honom utgå, såframt sammanlagda antalet av hans undervisningstimmar under kursen uppgått till i medeltal 15 i veckan.

§ 2.

Dyrtidstillägget beräknas med ledning av det grundtal, som fastställts för bestämmande av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Nytt grundtal äger tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut därom kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att fastställa annat grundtal.

§ 3.

Mom. 1. Dyrtidstillägget utgår, på sätt nedan sägs, med högre belopp till familjeförsörjare än till icke-familjeförsörjare.

Mom. 2. Såsom familjeförsörjare anses

a) manlig befattningshavare, som vid början av det kalenderkvartal, vilket omfattar den månad dyrtidstillägget avser, underhåller antingen barn, som icke uppnått 18 års ålder eller som på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte är varaktigt oförmöget till arbete, eller fader eller moder; dock ej i sådana fall, då barnet eller fadern eller modern är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

b) manlig befattningshavare, vars hustru vid kalenderkvartalets början är på grund av sjukdom, vanförhet eller lyte varaktigt oförmögen till arbete; dock ej i sådana fall, då hustrun är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel;

c) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är ogift, änka eller frånskild och underhåller barn eller fader eller moder, på sätt under a) sägs; samt

d) kvinnlig befattningshavare, som vid kalenderkvartalets början är gift och vars man är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urståndsatt att bidra till familjens underhåll; dock ej i sådana fall, då mannen är i egenskap av befattningshavare eller pensionär berättigad till dyrtidstillägg av statsmedel.

Mom. 3. Andra befattningshavare än under mom. 2 sägs anses såsom icke-familjeförsörjare.

Mom. 4. Till familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget, därest den del av avlöningen, varå enligt § 1 dyrtidstillägg må beräknas, icke överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, som motsva-

rar grundtalet. Överstiger nämnda del av avlöningen 100 kronor för månad, utgår dyrtidstillägg för det belopp, som utgör 100 kronor för månad, på sätt nyss sagts samt för det belopp, som överstiger 100 kronor för månad, efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet.

Mom. 5. Till icke-familjeförsörjare utgår dyrtidstillägget i varje fall med två tredjedelar av det belopp, som enligt mom. 4 skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare.

§ 4.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag eller bestrida befattning i statens tjänst eller tjänstgöra hos riksdagen, dess utskott eller revisorer, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, äger icke uppbära dyrtidstillägg, för den händelse statsbidrag prövats icke böra utgå till hans avlöning; i övriga fall skall till honom utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 5.

Mom. 1. Där någon innehar två eller flera befattningar, som i § 1 avses, eller eljest äger såsom innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens uppbära dyrtidstillägg av statsmedel, skall dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad; och skall dyrtidstillägget utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken vederbörande lärare först blivit befordrad.

Mom. 2. Åtnjuter lärare dyrtidstillägg såsom befattningshavare i statens tjänst, skall beträffande hans rätt till dyrtidstillägg å befattning, som i § 1 avses, gälla,

att lärare, som är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg allenast efter ett procenttal, motsvarande för första halvåret 1920 en tredjedel av grundtalet och för andra halvåret 1920 hälften av grundtalet; därest emellertid hans avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst understiger 100 kronor för månad, må han åtnjuta dyrtidstillägg enligt denna kungörelse efter ett procenttal, motsvarande grundtalet, dock högst å det belopp, varmed avlöningen understiger 100 kronor för månad; samt

att lärare, som icke är familjeförsörjare, äger uppbära dyrtidstillägg med två tredjedelar av det belopp, som enligt vad nyss är sagt skulle tillkomma honom, därest han vore familjeförsörjare.

Dyrtidstillägg å avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst och dyrtidstillägg å avlöning vid befattning, som i § 1 avses, må dock icke beräknas å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och för andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

§ 6.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den i gällande allmän författning stadgade årliga lärotiden, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 7.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbuset.

§ 8.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 9.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 10.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I sammanhang med förevarande proposition har utskottet till behandling förehaft följande motioner, väckta, inom första kammaren av herr *M. B. Lundberg* m. fl. (nr 298), av herr *N. Alexanderson* m. fl. (nr 300), av herr *N. J. F. Almkvist* (nr 301) och av herr *C. Lindhagen* (nr 302) samt inom andra kammaren av herr *F. Berggren* m. fl. (nr 374), av herr *S. Bengtsson* i Norup m. fl. (nr 425), av herr *A. von Sneidern* m. fl. (nr 433), av herr *A. Jungnell* m. fl. (nr 434) samt av herrar *S. Welin* och *G. Olsson* i Ramsta (nr 435).

I de av herr *Lundberg* m. fl. (I: 298) och herr *Jungnell* m. fl. (II: 434) väckta motionerna, vilka äro i sin hemställan lika lydande, har föreslagits, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 392 besluta,

dels att å de lönebelopp, som utgå av statsmedel eller på motsvarande sätt beräknas enligt kungörelsen under punkt a) *bevilja* där angivna lärare (lärare vid folk- och småskolor m. fl.) *dyrtidstillägg enligt samma grunder, som bliva för statsanställda lärare fastställda*, ävensom att med härav betingade ändringar godkänna berörda kungörelse.

dels att för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt berörda allmänna grunder anvisa på tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag av 37,850,000 kronor ökat med 12,857,000 kronor,

dels ock att dyrtidstillägget till här ifrågavarande lärare, i likhet med vad som föreslås beträffande statens befattningshavare, skall utgå även under år 1921, enligt innevarande år fastställda grunder, intill dess riksdagen fattat nytt beslut i ärendet.

Herr *Almkvist* och herr *Bengtsson* i Norup m. fl. hava i sina ovanberörda likalydande motioner (I: 301 och II: 425) föreslagit, att riksdagen i anledning av kungl. proposition nr 392 måtte besluta,

att dyrtidstillägg vid de statsunderstödda undervisningsanstalter, som i samma nådiga proposition avses, skall utgå för år 1920 även till lärare i slöjd och hushållsgöromål;

att lärare, som undervisa i två eller flera olika statsunderstödda läroanstalter, må åtnjuta dyrtidstillägg för sammanlagd tjänstgöring,

dock att, om tjänstgöringen är förlagd blott till *en* anstalt, dyrtidstillägg må utgå vid en tjänstgöring av 6 veckotimmar.

Herr *Berggren* m. fl. hava i sin ovan omförmälda motion (II: 374) hemställt, att riksdagen måtte besluta, att de lärare vid statsunderstödda undervisningsanstalter, som erhålla den stadgade *årslönen* efter *lästid*, skola vara berättigade att efter samma grunder erhålla det *dyrtidstillägg*, som skulle uppstå, om avlöningen vore fördelad på årets tolv månader.

Herr *Alexanderson* m. fl. och herr *von Sneidern* m. fl. hava i sina ovanberörda lika lydande motioner (I: 300 och II: 433) hemställt, att riksdagen måtte

1) vidtaga de jämkningar i det vid ovannämnda kungl. proposition fogade förslag till kungörelse rörande allmänna grunder för dyrtidstillägg under år 1920 åt lärare vid privatläroverk, att

a) dyrtidstillägg skall utgå efter det årsbelopp, vartill det skulle uppgå, om avlöningen vore lika fördelad på årets tolv månader;

b) därest beträffande kommunalt anställda lärare den i kungl. propositionen stadgade ogynnsammare dyrtidstilläggsberäkningen för icke familjeförsörjare helt eller delvis bortfaller, motsvarande ändring jämväl vidtages i fråga om de statsunderstödda privatläroverkens personal;

c) i § 1 mom. 2 föreskrives såsom villkor för dyrtidstilläggs åtnjutande av tim- eller övningslärare, att lärares tjänstgöring vid en eller flera av de i mom. 1 avsedda läroanstalter omfattar sammanlagt minst 10 timmar i veckan;

2) för nu angivna ändamål höja det i propositionen äskade förslagsanslag med det belopp, vederbörande utskott kan finna erforderligt.

Herr *Lindhagen* har i sin omförmälda motion (I: 302) hemställt, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 392 angående dyrtidstillägg för år 1920 åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter måtte vidtaga ändringar i propositionens förslag i överensstämmelse med samtliga de erinringar, som återfinnas i en i motionen intagen inläga och en i motionens slutord gjord särskild erinran.

Slutligen hava herrar *Welin* och *Olsson* i Ramsta i sin omförmälda motion (II: 435) hemställt,

att riksdagen ville bevilja folkhögskolans lärare dyrtidstillägg

för höstterminen 1919, räknat från den 1 november, och för första halvåret 1920 efter samma grunder, som för närvarande tillämpas för statens befattningshavare, samt för senare halvåret 1920 enligt de grunder, som komma att tillämpas för statens befattningshavare från och med den 1 juli 1920, i båda fallen på samma villkor som tidigare, nämligen att två tredjedelar utgå av statsmedel och den återstående tredjedelen tillskjutes av landsting, kommun eller enskilda; samt

att riksdagen för bestridande av kostnaderna för här föreslagna ändringar på tilläggsstat för år 1920 anvisar, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, ytterligare 150,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för omförmälda motionsvis framställda yrkanden, tillåter sig utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets yt-
rande.*

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, som grundar sig på en av särskilda sakkunniga verkställd utredning, innebär, att de principer, som varit eller komma att bliva bestämmande ifråga om dyrtidstilläggen till statens befattningshavare, skola tjäna till ledning vid beredande av dyrtidstillägg åt den lärarpersonal vid kommunala m. fl. läroanstalter, varom nu är fråga. Dock äro vissa begränsningar föreslagna så till vida, som dyrtidstillägget icke skulle beräknas å hela avlöningen utan allenast å den del, som motsvarar statsbidraget, eller i vissa fall å annan närmare angiven del av avlöningen. Vidare är skillnad gjord mellan familjeförsörjare och icke familjeförsörjare, i det att enligt förslaget dyrtidstillägget till de senare skulle genomgående sättas till två tredjedelar av de belopp, som ansåges bära tillkomma familjeförsörjare inom motsvarande grupper.

Vad angår Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser ett genomförande av liknande grunder i avseende å dyrtidstilläggsberäkningen för ifrågavarande lärarkategorier som för statens befattningshavare, kan utskottet ej annat än finna övertygande skäl vara anförda för en dylik anordning. Då Kungl. Maj:t emellertid icke ansett sig bära föreslå ett fullständigt genomförande av ifrågavarande likställighet utan i avseende å de kommunalt anställda lärarna tillämpat — i motsats till vad Kungl. Maj:t föreslagit beträffande statens befattningshavare — sådana beräkningsgrunder, att dyrtidstillägget skulle

utgå efter delvis andra grunder till ickefamiljeförsörjare än till familjeförsörjare, har Kungl. Maj:t härvid allenast haft att åberopa, dels att en motsvarande grundsats tillförene kommit beträffande de kommunalt anställda lärarna till tillämpning, dels ock att ett fullföljande av denna princip skulle i förevarande fall medföra för statsverket en besparing av i runt tal 12,000,000 kronor. Utskottet anser emellertid, att, då man i princip erkänner det berättigade i likställighet beträffande grunderna för dyrtidstilläggens beräkning mellan ovannämnda lärare och de statsanställda löntagarna, skäl kunna anföras för ett något fullständigare genomförande av denna likställighet, än Kungl. Maj:t nu ifrågasatt.

Vid övervägande av de olika synpunkter, som kunna läggas på ett spörsmål av den art, som den nu föreliggande frågan erbjuder, har utskottet ansett sig böra tillstyrka en sådan avvikelse från Kungl. Maj:ts förslag, som innebär, att lärare, som är familjeförsörjare, skulle i avseende å dyrtidstilläggsberäkning i stort sett likställas med befattningshavare i statens tjänst. Lärare, som icke är familjeförsörjare, skulle åtnjuta dyrtidstillägg med nio tiondelar av det belopp, som skulle utgå till motsvarande statstjänsteman, d. v. s. befattningshavare i statens tjänst, vilken icke på grund av försörjningsplikt äger åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget. I övrigt hänvisas till bifogade kungörelseförslag.

Då utskottet sålunda funnit sig i väsentliga stycken böra avvika från de beräkningsgrunder, Kungl. Maj:t framlagt, och ansett sig böra tillstyrka ett förslag, som innebär en mera genomförd likställighet i avseende å dyrtidstilläggsberäkning mellan ifrågavarande lärargrupper och befattningshavare i statens tjänst, har utskottet velat framhålla, att detta sker under uttalande av önskvärdheten av, att från Kungl. Maj:ts sida snarast en utredning vidtages beträffande frågan, huruvida och i vad mån en likställighet i förevarande avseende mellan olika grupper av befattningshavare med hänsyn till nu gällande lönesatser anses vara av förhållanden motiverad. Och vill utskottet samtidigt framhålla, att det förslag, utskottet nu tillstyrker, icke på något sätt får anses prejudicerande i avseende å det resultat, vartill förenämnda utredning kan giva anledning; och detta så mycket mindre som lärarna vid de statsunderstödda läroanstalterna genom att under år 1920 icke erhålla delaktighet i det särskilda retroaktiva dyrtidstillägg, som riksdagen

beslutat tilldela statens befattningshavare, i allt fall för nämnda år komma i en annan och mindre gynnsam ställning än sistnämnda grupper.

Kungl. Maj:ts förslag innebär beredande av dyrtidstillägg åt ifrågavarande lärarkårer allenast för kalenderåret 1920. De motionsvis framställda yrkandena, att dyrtidstillägget bör enligt för år 1920 fastställda grunder även utgå under år 1921, till dess riksdagen fattar nytt beslut i ärendet, finner utskottet väl grundade. Enligt utskottets mening böra alltså de bestämmelser utskottet för senare halvåret 1920 tillstyrker äga giltighet jämväl tillsvidare, till dess annorlunda förordnas. Något härför erforderligt belopp anser sig utskottet ej behöva förorda till avsättning å 1921 års riksstat, enär vid beräkningen av den summa å 200 miljoner kronor, vilken utskottet tillstyrkt att vid sidan av huvudtitlarna avsättas å sagda riksstat till bestridande av kostnaderna för 1921 års dyrtidstillägg åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl., hänsyn jämväl tagits till dyrtidstilläggskostnaderna för kommunalt anställda lärare.

Det i motionen II: 435 framställda förslaget om en retroaktiv tillämpning av dyrtidstilläggsbestämmelserna för folkhögskolornas lärarpersonal från och med den 1 november 1919, anser sig utskottet däremot icke kunna tillstyrka.

Vad angår detaljbestämmelserna i de olika kungörelseförslagen, vill utskottet framhålla följande.

Kungl. Maj:ts förslag angående dyrtidstillägg till lärare vid folk- och småskolor upptager icke bland de i kungörelseförslaget angivna kategorierna av befattningshavare, lärare i slöjd och i hushållsgörsmål vid folkskolor och vid andra till folkundervisningen hörande läroanstalter. Motionsvis hava yrkanden härom framställts. De skäl, som föranlett departementschefen att bortse från lärarna i sagda övningsämnen, grunda sig huvudsakligen dels på den omständigheten, att dessa lärares arvoden reglerades så sent som vid 1919 års riksdag, dels ock på det förhållandet, att undervisningen i dessa ämnen i ett flertal fall bedrives av de ordinarie lärarna. Utskottet kan icke finna dessa skäl vara av en sådan beskaffenhet, att ifrågavarande lärare böra berövas en förmån, som synes stå i överensstämmelse med billighetens krav. Även med den reglering, som vid fjolårets

riksdag beslöts för nämnda lärare, uppgå deras arvoden till så låga belopp, att det synes oavvisligt att förmedelst dyrtidstillägg stärka lärarnas ekonomiska ställning och bringa deras avlöningsförmåner i rimlig proportion till lärarnas i läsåmnena. Att undervisning i dessa övningsämnen i många fall bedrivs av de ordinarie lärarna, synes icke kunna utgöra en anledning att här göra ett undantag. Då härtill kommer, att lärare i motsvarande övningsämnen vid andra läroanstalter enligt förslaget skulle komma i åtnjutande av dyrtidstillägg, anser utskottet det vara med rättvisa och billighet överensstämmande att jämväl berörda övningslärare vid folkskolor och andra till folkundervisningen hörande läroanstalter erhålla dyrtidstillägg efter samma grunder som beträffande ämneslärare föreslagits.

I avseende å de kommunala mellanskolorna vill utskottet erinra, hurusom Kungl. Maj:t föreslagit, i en till utskottet remitterad proposition nr 391, att tillfällig löneförbättring må utgå till personalen vid dessa skolor. Därest denna framställning vinner riksdagens bifall, bör givetvis, såsom ock i förevarande proposition förutsättes, dyrtidstillägg beräknas å sagda löneförbättring.

I fråga om vissa timlärare och övningslärare vid flertalet av de läroanstalter, varom nu är fråga, innebär Kungl. Maj:ts förslag, att dyrtidstillägg skall till dem utgå, under förutsättning att läraren har en tjänstgöring vid vederbörande läroanstalt av minst 15 undervisningstimmar i veckan. Motionsvis har yrkats, dels att dyrtidstillägg skall få beräknas för sammanlagd tjänstgöring i två eller flera statsunderstödda läroanstalter, dock i fall av tjänstgöring vid endast en anstalt redan vid en tjänstgöring av 6 veckotimmar, dels ock, vad angår privatläroverken, att dyrtidstillägg skall få beräknas för sammanlagd tjänstgöring i två eller flera till privatläroverk hänförliga läroanstalter om minst 10 timmar i veckan. Den av Kungl. Maj:t föreslagna begränsningen till 15 timmar anser utskottet väl sträng, alldenstund den skulle i sin tillämpning synnerligen kännbart drabba sådana lärare, som redan förut befinna sig i en mycket ofördelaktig ekonomisk ställning. Utskottet, som till fullo behjärtar de olägenheter, som vidlåda en dylik begränsning, har dock icke ansett sig i vidare mån böra tillmötesgå de framställda kraven, än att utskottet beträffande samtliga de läroanstalter, som beröras av angivna bestämmelse, föreslår, att dyrtidstillägg må beräknas för

sammanlagd tjänstgöring vid de i vederbörande kungörelseförslag angivna läroanstalter om minst 10 timmar i veckan.

I fråga om dyrtidstilläggets beräkning har vidare motionsvis föreslagits, att detsamma skall utgå efter det årsbelopp, vartill det skulle uppgå, om avlöningen vore lika fördelad på årets tolf månader. Avsikten är, att de befattningshavare, vilka erhålla sin årslön efter lästid, icke skola i avseende å dyrtidstillägg bliva sämre ställda än lärare med motsvarande avlöningsförmåner, vilkas avlöning utgår efter kalendermånad. Riksdagen har haft tillfälle att taga ställning till ett spörsmål av liknande innebörd, då det gällt beräkningen av dyrtidstillägg åt extra lärare vid statens läroanstalter. På grund av svårigheten att fullt överblicka de konsekvenser på andra områden av statsförvaltningen, ett bifall till ett liknande yrkande beträffande bemälda extra lärare skulle leda till, har riksdagen i fråga om statens befattningshavare beslutat, att dyrtidstillägget skulle beräknas å den för varje månad verkligen utbetalda avlöningen. Härigenom skulle i realiteten de överklagade förhållandena beträffande extra lärarna bliva till väsentlig grad undanröjda. En motsvarande bestämmelse rörande de kommunalt anställda lärarna skulle emellertid icke hava liknande verkan, enär här förhållandena ställa sig annorlunda. I de av vederbörande motionärer anförda skäl ser utskottet fullt fog att tillstyrka en bestämmelse, som angiver, att, därest årslönen utgår efter lästid, dyrtidstillägget bör beräknas, som om avlöningen vore lika fördelad på årets tolf månader. En dylik bestämmelse torde böra gälla i fråga om samtliga de lärargrupper, varom nu är fråga.

Beträffande privatläroverken skulle enligt förslaget dyrtidstillägg beräknas allenast för tjänstgöring, fullgjord i klasserna över de förberedande. Utskottet, som finner det uppenbart att med dylik tjänstgöring jämväl bör menas tjänstgöring vid läsavdelning av med vederbörande skola förbundet lärarinneseminarium — såsom ock motsvarande bestämmelse lyder i kungörelsen den 29 oktober 1909 angående avlöning av lärarinnorna vid statsunderstödda enskilda läroanstalter — har ansett sig för tydlighetens skull böra i det föreliggande förslaget vidtaga ett tillägg av angivna innebörd.

Rörande bestämmelserna beträffande folkhögskolorna har för utskottet från sakkunnigt håll påpekats önskvärdheten av ett tillägg, innebärande att föreståndare för folkhögskola, som tillika är före-

stående för lantmannaskola och i sistnämnda egenskap innehar fast anställning, må äga att, därest vid folkhögskolan är anordnad fristående kvinnlig kurs, tillgodoräkna sig dyrtidstillägg å sin lön såsom föreståndare för lantmannaskolan efter samma grunder, som om han vore vid folkhögskolan fast anställd. Utskottet tillstyrker införandet av en dylik bestämmelse i det föreliggande författningsförslaget.

Till sist vill utskottet framhålla, att utskottet i de framlagda kungörelseförslagen vidtagit dels vissa mindre ändringar och tillägg i syfte att åstadkomma större enkelhet och reda vid bestämmelsernas tillämpning, dels vissa uteslutningar av föreskrifter rörande dyrtidstilläggens utbetalning, vilka synas böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter vederbörandes hörande meddela. I samtliga dessa fall har utskottet inhämtat upplysningar från sakkunnigt håll.

Kungl. Maj:ts förslag slutar på en kostnadssumma av 37,850,000 kronor. Ett bifall till de grunder för dyrtidstilläggens beräkning, som utskottet härövan, i anslutning såväl till vad av riksdagen beslutats beträffande statens befattningshavare som till vad utskottet i anledning av i ärendet väckta motioner nu förordat, skulle betinga för år 1920 en kostnad av i runt tal 56,000,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet, som i de delar av förevarande proposition, vilka ej ovan blivit berörda, icke funnit anledning till erinran, hemställa,

I) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition, må

a) godkänna bilagda förslag till kungörelser med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt vissa grupper av lärare (Bil. I—III);

b) medgiva, att Kungl. Maj:t må utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av de i mom. a) omnämnda allmänna grunder må befinnas erforderliga;

c) för bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg enligt berörda allmänna grunder anvisa på tilläggsstat för år 1920 under åttonde huvudtiteln ett förslagsanslag av 56,000,000 kronor;

d) förklara, att under år 1921 tillsvidare och intill dess definitivt beslut fattats rörande de medel, av vilka för sagda år kostnaderna för dyrtidstillägg åt vissa grupper av kommunalt anställda lärare skola bestridas, härför erforderliga belopp skola utgå ur det till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt statens befattningshavare och pensionärer m. fl. vid sidan av huvudtitlarna såsom avsättning å 1921 års riksstat anvisade förslagsanslag, högst, å 200,000,000 kronor;

e) medgiva, att i de fall, då landsting, kommun eller annan myndighet för år 1920 tillsvidare anvisat medel för beredande av dyrtidstillägg åt lärare, till vilken sådant tillägg enligt sålunda föreslagna, allmänna grunder skulle utgå av statsmedel, det må ankomma på landstinget, kommunen eller myndigheten att av det till dyrtidstillägg utgående statsbidraget tillgodoföra sig den del, varmed i de särskilda fallen summan av statsbidraget och ordsbidraget överstiger det belopp, vilket skulle utgå såsom dyrtidstillägg till vederbörande lärare, därest sådant tillägg, med tillämpning i övrigt av berörda allmänna grunder, finge utgå å *antingen* hela minimiavlöningen, stadgad ersättning för övertidsläsning däri inräknad, *eller*, för lärare vid privatläroverk, summan av hela minimiavlöningen och stadgad tillfällig löneförbättring, *eller*, där för lärare vid privatläroverk föreskrift om minimiavlöning saknas, å den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915, ökad med stadgad tillfällig löneförbättring, *eller* slutligen, där för lärare vid folkhögskola Kungl. Maj:t funnit skäl göra undantag från eljest i fråga om avlöningarna gällande föreskrifter, å hela de av Kungl. Maj:t för sådana fall stadgade beloppen;

II) att herrar Lundbergs m. fl., Jungnells m. fl., Almkvists och Bengtssons i Norup m. fl.,

Berggrens m. fl., Alexanderssons m. fl. och von Sneiderns m. fl., Lindhagens samt Welins och Olssons i Ramsta ovan berörda motioner må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört och hemställt.

Stockholm den 9 juni 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, J. Nilsson* i Skottlandshus, *N. A. Nilsson, H. F. Lamm, Ollas A. Ericsson, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. U. B. Olsson, O. Bergqvist, E. A. Hallin* och *C. I. Asplund* samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén, S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *W. Bäckström, C. R. Jansson* i Falun, *J. Erlansson, A. J. Andersson* i Gävle, *O. Nilsson* i Örebro, *S. E. J. Lübeck* och *J. D. Norman*.

Reservation

av herrar *J. L. Widell, P. B. Nilsson* i Landeryd, *J. Erlansson* och *J. D. Norman*.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folk- och småskolor, högre folkskolor, kommunala mellanskolor och vissa småskoleseminarier.

§ 1.

Lärare vid nedan angivna kommunala läroanstalter äga med de begränsningar och undantag, varom i denna kungörelse förmäles, från och med år 1920 tillsvidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å följande del av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen:

a) vid folk- och småskolor:

ordinarie lärare vid egentlig folkskola, extra ordinarie folkskol-lärare och biträdande lärare vid egentlig folkskola, lärare vid småskola och lärare vid mindre folkskola, lärare i manlig eller kvinnlig slöjd uti folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, lärarinna i huslig ekonomi uti folkskola eller särskild anstalt ävensom vikarie å den del av berörda avlöning, som motsvarar statsbidraget; dock att dyrtidstillägg till vikarie för tjänstledig lärare alltid utgår å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen;

b) vid statsunderstödda högre folkskolor:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare, som har en tjänstgöring vid en eller flera av de i denna § avsedda läroanstalter av minst 10 undervisningstimmar i veckan: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

c) vid *kommunala mellanskolor*:

ordinarie ämneslärare: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget *samt med tillfällig löneförbättring, som utgår av statsmedel*;

extra ordinarie och vikarierande ämneslärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare, som har en tjänstgöring vid *en eller flera av de i denna § avsedda läroanstalter* av minst 10 undervisningstimmar i veckan: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen, *ökat med den tillfälliga löneförbättring, som utgår av statsmedel*;

rektor och vikarierande rektor: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet; samt

biträdande föreståndarinna och vikarie för biträdande föreståndarinna: å ett belopp, motsvarande det för sådan befattningshavare stadgade särskilda arvodet;

d) vid *de av landsting och av städer, som icke deltaga i landsting, underhållna småskoleseminarierna*:

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de från och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av begynnelseavlöningen för kvinnlig lärare, ökat med det till lärarens avlöning direkt utgående statsbidraget;

ordinarie lärare, som åtnjuter avlöning enligt de år 1919 gällande bestämmelserna: å den del av berörda avlöning, som motsvarar statsbidraget;

extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring samt annan icke-ordinarie lärare, som har en tjänstgöring vid *en eller flera av de i denna § avsedda läroanstalter* av minst 10 undervisningstimmar i veckan: å ett belopp, motsvarande nio tiondelar av den stadgade avlöningen; samt

rektor och vikarierande rektor, som åtnjuter särskilt arvode enligt de från och med år 1920 gällande nya bestämmelserna: å ett belopp, motsvarande två tredjedelar av berörda arvode.

§ 2.

För beräkning av dyrtidstilläggets storlek gälla, vad angår första halvåret 1920, föreskrifterna i §§ 2 och 3 i kungörelsen den 30 maj 1919 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt ifråga om senare halvåret 1920 och tillsvidare bestämmelserna i §§ 2 och 3 i denna dag fastställd kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock med iakttagande av

att dyrtidstillägget beräknas efter den för månad uppburna avlöningen, men att, därest årslönen utgår efter lästid, dyrtidstillägget bör beräknas, som om avlöningen vore lika fördelad på årets tolv månader;

att dyrtidstillägget utgår med högre belopp till familjeförsörjare än till icke familjeförsörjare;

att i avseende å första halvåret 1920 med familjeförsörjare förstås befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn, som icke uppnått 16 års ålder, samt beträffande senare halvåret 1920 och tillsvidare med familjeförsörjare förstås sådan befattningshavare, vilken, därest han vore befattningshavare i statens tjänst, skulle jämlikt den senare av ovanberörda kungörelser äga att åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt;

att ifråga om första halvåret 1920 dyrtidstillägget utgår till lärare, som är familjeförsörjare, efter enahanda grunder, som för befattningshavare i statens tjänst är stadgat, samt till lärare, som icke är familjeförsörjare, med nio tiondelar av det belopp, som skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare; samt

att ifråga om senare halvåret 1920 och tillsvidare dyrtidstillägget utgår till lärare, som är familjeförsörjare, efter enahanda grunder, som för befattningshavare i statens tjänst är stadgat, samt till lärare, som icke är familjeförsörjare, med nio tiondelar av det belopp, som skulle tillkomma sådan befattningshavare i statens tjänst, vilken icke äger att på grund av försörjningsplikt åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget.

§ 3.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Till lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, skall utgå dyrtidstillägg minskat i samma proportion som förhållandet mellan den *avlöning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut eller gällande löneförfattning skall under sådan tjänstledighet utgå*, och den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 4.

Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest stadgade beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och *från och med* andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

§ 5.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den årliga lärotid, som i gällande allmän författning kan vara stadgad för olika slag av läroanstalter, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 6.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg tills fullt utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 7.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 8.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 9.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:ts bestämmes.

Bil. II.

Förslag

till

KUNGÖRELSE

med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid privatläroverk.

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och ämneslärare med full tjänstgöring vid sådan enskild mellanskola, högre flickskola, högre goss- eller samskola eller enskilt läsarinneseminarium, som åtnjuter understöd från det i riksstaten uppförda gemensamma reservationsanslaget till privatläroverk, äger, med nedan angivna begränsningar och undantag från och med år 1920 tillsvidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å två tredjedelar av det belopp, som motsvarar summan av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen och den tillfälliga löneförbättring, som utgår av statsmedel; där föreskrift om minimiavlöning saknas, skall dyrtidstillägget utgå å två tredjedelar av det belopp, vilket motsvarar summan av den kontanta avlöning, som för motsvarande tjänstgöring i medeltal utgått under åren 1913—1915, och berörda tillfälliga löneförbättring.

Mom. 2. Dyrtidstillägg enligt nu angivna regler tillkommer jämväl timlärare och övningslärare vid läroanstalt, som i mom. 1 sägs, dock under förutsättning att lärarens tjänstgöring vid en eller flera av de i mom. 1 avsedda läroanstalter omfattar samtidigt minst 10 undervisningstimmar i veckan.

Mom. 3. Dyrtidstillägg beräknas allenast för tjänstgöring, fullgjord i klasserna över de förberedande eller till läsavdelning av med skolan förbundet lärarinneseminarium, dock att kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring må kunna fullgöra intill en tredjedel därav i de förberedande klasserna eller i övningsämnena.

§ 2.

För beräkning av dyrtidstilläggets storlek gälla, vad angår första halvåret 1920, föreskrifterna i §§ 2 och 3 i kungörelsen den 30 maj 1919 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt ifråga om senare halvåret 1920 och tillsvidare bestämmelserna i §§ 2 och 3 i denna dag fastställd kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock med iakttagande av

att dyrtidstillägget beräknas efter den för månad uppburna avlöningen, men att, därest årslönen utgår efter lästid, dyrtidstillägget bör beräknas, som om avlöningen vore lika fördelad på årets tolv månader;

att dyrtidstillägget utgår med högre belopp till familjeförsörjare än till icke familjeförsörjare;

att i avseende å första halvåret 1920 med familjeförsörjare förstås befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn, som icke uppnått 16 års ålder, samt beträffande senare halvåret 1920 och tillsvidare med familjeförsörjare förstås sådan befattningshavare, vilken, därest han vore befattningshavare i statens tjänst, skulle jämlikt den senare av ovanberörda kungörelser äga att åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt;

att ifråga om första halvåret 1920 dyrtidstillägget utgår till lärare, som är familjeförsörjare, efter enahanda grunder, som för befattningshavare i statens tjänst är stadgat, samt till lärare, som icke är familjeförsörjare, med nio tiondelar av det belopp, som skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare; samt

att ifråga om senare halvåret 1920 och tillsvidare dyrtidstillägget utgår till lärare, som är familjeförsörjare, efter enahanda grunder, som för befattningshavare i statens tjänst är stadgat, samt till lärare, som icke är familjeförsörjare, med nio tiondelar av det belopp, som skulle tillkomma sådan befattningshavare i statens tjänst, vilken icke äger att på grund av försörjningsplikt åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget.

§ 3.

Lärare, som på grund av sjukdom åtnjutit tjänstledighet eller som varit hindrad att tjänstgöra på den grund, att tjänstgöringen vid skolan i anledning av rådande smittsam sjukdom måst för någon tid inställas, skall icke för denna tid vidkännas avdrag å beloppet av honom eljest tillkommande dyrtidstillägg. Annan tillfällig av vederbörligen styrkt förfall förorsakad frånvaro från undervisningen, icke överstigande sammanlagt åtta dagar av den tid, utbetalningen avser, må icke heller föranleda avdrag å det vederbörande eljest tillkommande beloppet. I andra fall av ledighet än nu nämnts skall dyrtidstillägget minskas i samma proportion som förhållandet mellan den under ledigheten uppburna avlöningen och den avlöning, som skolat utgå, därest läraren icke åtnjutit dylik ledighet.

§ 4.

Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest stadgade beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och från och med andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

§ 5.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den årliga lärotid, som i gällande allmän författning kan vara stadgad för olika slag av läroanstalter, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 6.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stjärnhuset.

§ 7.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 8.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 9.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Förslag

till

KUNGÖRELSE**med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid folkhögskolor.**

§ 1.

Mom. 1. Föreståndare och vikarierande föreståndare vid statsunderstödd folkhögskola samt ämneslärare med fast anställning vid dylik läroanstalt äga, med nedan angivna begränsningar och undantag, från och med år 1920 tillsvidare till dess annorlunda förordnas uppbära dyrtidstillägg av statsmedel å ett belopp, motsvarande hälften av den i gällande författning stadgade kontanta minimiavlöningen; dock att, där Kungl. Maj:t på grund av särskilda förhållanden funnit skäl göra undantag från eljest i fråga om avlöningarna gällande föreskrifter, dyrtidstillägget skall utgå å hälften av de utav Kungl. Maj:t för sådana fall stadgade beloppen.

Mom. 2. Dyrtidstillägg enligt nu angivna regler tillkommer jämväl extra ordinarie och vikarierande ämneslärare samt lärare i slöjd, hushållsgöromål, gymnastik och sång vid läroanstalt, som i mom. 1 sägs, dock under förutsättning att lärarens tjänstgöring vid en eller flera av de i denna § avsedda läroanstalter omfattar minst 10 undervisningstimmar i veckan,

Är lärare, som i detta moment avses, anställd även vid statsunderstödd lantmannaskola eller lanthushållsskola eller bådadera, må dyrtidstillägg tillkomma honom, därest hans sammanlagda tjänstgöring vid skolorna uppgår till minst 10 undervisningstimmar i veckan.

Har vid huvudkurs eller fristående kvinnlig kurs tjänstgöringen för sådan lärare, varom nu är fråga, under någon del av tjänstgöringstiden icke omfattat 10 undervisningstimmar i veckan, må dock dyrtidstillägg till honom utgå, så framt sammanlagda antalet

av hans undervisningstimmar under kursen uppgått till i medeltal 10 i veckan.

§ 2.

För beräkning av dyrtidstilläggets storlek gälla, vad angår första halvåret 1920, föreskrifterna i §§ 2 och 3 i kungörelsen den 30 maj 1919 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt ifråga om senare halvåret 1920 och tillsvi vidare bestämmelserna i §§ 2 och 3 i denna dag fastställd kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, dock med iakttagande av

att dyrtidstillägget beräknas efter den för månad uppburna avlöningen, men att, därest årslönen utgår efter lästid, dyrtidstillägget bör beräknas, som om avlöningen vore lika fördelad på årets tolv månader;

att dyrtidstillägget utgår med högre belopp till familjeförsörjare än till icke familjeförsörjare;

att i avseende å första halvåret 1920 med familjeförsörjare förstås befattningshavare, vilken vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, på grund av försörjningsplikt underhållit barn, som icke uppnått 16 års ålder, samt beträffande senare halvåret 1920 och tillsvi vidare med familjeförsörjare förstås sådan befattningshavare, vilken, därest han vore befattningshavare i statens tjänst, skulle jämlikt den senare av ovanberörda kungörelser äga att åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget på grund av försörjningsplikt;

att ifråga om första halvåret 1920 dyrtidstillägget utgår till lärare, som är familjeförsörjare, efter enahanda grunder, som för befattningshavare i statens tjänst är stadgat, samt till lärare, som icke är familjeförsörjare, med nio tiondelar av det belopp, som skulle tillkomma vederbörande lärare, därest han vore familjeförsörjare; samt

att ifråga om senare halvåret 1920 och tillsvi vidare dyrtidstillägget utgår till lärare, som är familjeförsörjare, efter enahanda grunder, som för befattningshavare i statens tjänst är stadgat, samt till lärare, som icke är familjeförsörjare, med nio tiondelar av det belopp, som skulle tillkomma sådan befattningshavare i statens tjänst, vilken icke äger att på grund av försörjningsplikt åtnjuta förhöjning av dyrtidstillägget.

§ 3.

Lärare, som är tjänstledig på grund av styrkt sjukdom eller för tjänstgöring till rikets försvar eller för att, på grund av särskilt förordnande eller val, fullgöra offentligt uppdrag, äger att utan hinder av sådan ledighet uppbära det dyrtidstillägg, som eljest skolat tillkomma honom. Till lärare, som har tjänstledighet av annan anledning, skall utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion som förhållandet mellan den *avlöning, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut eller gällande löneförfattning skall under sådan tjänstledighet utgå*, och den avlöning, som skolat utgå, därest han icke åtnjutit sådan ledighet.

§ 4.

Mom. 1. Där lärare under hela eller någon del av året samtidigt tjänstgör å två eller flera befattningar, med vilka följer rätt till dyrtidstillägg av statsmedel, skall med iakttagande av eljest gällande beräkningsgrunder dyrtidstillägget beräknas å summan av de belopp, å vilka dyrtidstillägg enligt de i sådant hänseende givna bestämmelser må utgå, dock icke i något fall å sammanlagt högre belopp än som motsvarar för första halvåret 1920 600 kronor för månad och från och med andra halvåret 1920 1,250 kronor för månad.

Mom. 2. Föreståndare för folkhögskola, som tillika är föreståndare för lantmannaskola och i sistnämnda egenskap innehar fast anställning, må äga att, därest vid folkhögskolan är anordnad fristående kvinnlig kurs, tillgodoräkna sig dyrtidstillägg å sin lön såsom föreståndare för lantmannaskolan efter samma grunder, som om han vore vid folkhögskolan fast anställd.

§ 5.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår icke å gottgörelse för tjänstgöring utöver den i gällande allmän författning stadgade årliga lärotiden, liksom ej heller å ersättning för bostad och bränsle.

§ 6.

Om lärare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 7.

Vad i denna kungörelse finnes föreskrivet med avseende på lärare skall, där ej i särskilda fall annorlunda sägs, äga tillämpning på såväl manliga som kvinnliga lärare.

§ 8.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar skolöverstyrelsen nödiga tabeller och anvisningar.

§ 9.

Dyrtidstillägget utbetalas till lärarpersonalen månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.
